

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุฑามาส ศรีจำนงค์
อรุณี อ่อนสวัสดิ์ รัตนะ บัวสนธ์ และ สายฝน วิบูลรังสรรค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สนามวิจัยคือสถานศึกษาสองแห่งที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกทั้งสอง ผู้ให้ข้อมูลคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินภายในของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

- 1) สถานศึกษาดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการประเมินภายในประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาแต่ละแห่งมีสมรรถภาพการประเมินภายในแตกต่างกัน
- 2) กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินเสริมพลัง คือ (1) การรวบรวมข้อมูล (2) การกำหนดเป้าหมาย ที่ต้องการบรรลุ (3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ในแต่ละขั้นตอน ประยุกต์วิธีการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงานเน้นบทบาทการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก
- 3) ผลการประเมินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติต่อการประเมิน และมีส่วนร่วมในการประเมินภายในเพิ่มขึ้น การดำเนินงานมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในกระบวนการดำเนินงาน
- 4) รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ขั้นตอน คือ (1) การวางแผนเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน (2) การดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน และ (3) การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมิน, การประเมินภายใน, การประเมินเสริมพลัง

Development of a Model to Enhancing Competence in Internal Evaluation for Primary School

Jutamus Srijumnong

Arunee On-swad, Rattana Buosonte, and Saifon Vibulrungson

Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

Abstract

The purpose of this research was to develop a model to enhance the competence in internal evaluation for basic school. The research field was two basic schools which one of them passed the second external quality evaluation while the other did not. The keys informants were stake holders who related to the process of internal quality evaluation of each school. Data were collected through interview, observation and self- assessment. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The findings of the research were as follows:

1. The process of internal quality evaluation was done based on the standards of the basic school education by the internal quality evaluation committee - administrators, teachers, and stakeholders. The competency in internal evaluation of each school was different.

2. The process to enhancing evaluation competence was conducted based on the concept of empowerment evaluation consisting 4 steps; (1) gathering the information (2) setting the goals (3) developing strategies and (4) providing the documents of progress. In each step, the empowerment evaluation was used as the strategies. The role of facilitator and advocator were emphasized.

3. Stakeholders have gained better knowledge, attitude and more participated in the internal evaluation. The process of enhancing internal evaluation was useful, feasible, appropriate, accurate and reliable. Stakeholders were satisfied with the enhancing competence process.

4. The enhancing competence in internal evaluation model consists of 3 steps; (1) Planning (2) Acting and (3) Evaluating.

Keywords: enhancing competency in evaluation, internal evaluation, empowerment evaluation

ความนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ถึงแม้จะมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาผ่านไปแล้วในรอบทศวรรษที่ผ่านมา กระแสสังคมก็ยังคงวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554)

แนวคิดการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมิน เป็นการพัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจในมิติทัศน์ การประเมินและสามารถปฏิบัติการประเมินได้ดีขึ้น ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และใช้การประเมินเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งช่วยสร้างเจตคติและความเชื่อที่ถูกต้องต่อการประเมิน อีกทั้งแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาสามารถทำการประเมินตนเองได้ เนื่องจากมีรากฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีปฏิบัติการ เป็นกระบวนการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ใช้นิเทศน์การประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเอง โดยใช้วิธีการประเมินตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง (สุวิมล ว่องวานิช, 2543)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินและการประเมินแบบเสริมพลัง เพื่อให้ได้กระบวนการพัฒนาความสามารถในการประเมินภายในสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในที่ได้เกิดจากการสังเคราะห์กระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาที่เป็นสนามวิจัย ซึ่งเน้นการพัฒนาภายในพื้นที่ จึงต้องเลือกสถานศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในอย่างแท้จริง ดังนั้นการเลือกสถานศึกษาที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพงานประเมินภายใน มีความแตกต่างในด้านบริบท ความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่แตกต่างกัน จะเป็นตัวแทนให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นได้ ช่วยยืนยันการนำผลการวิจัยไปใช้ และนำไปสู่ข้อสรุปเชิงทฤษฎีในการพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสมรรถภาพการประเมินภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. พัฒนาระบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. สังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

เลือกสนามวิจัย 2 แห่ง เป็นสถานศึกษาที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สอง ด้วยเหตุผลว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องทำการประเมินภายในเพื่อปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แต่ด้วยความแตกต่างในด้านบริบท ความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สถานศึกษามีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน การเลือกสถานศึกษาจากผลการประเมินภายนอกที่แตกต่าง จะช่วยให้การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพ

การประเมินภายในสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาชั้นพื้นฐานโดยทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในลักษณะเสริมพลังให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายใน จึงต้องเลือกสถานศึกษาที่มีความสนใจและอาสาที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล/ผู้ร่วมดำเนินการวิจัย

ผู้ร่วมดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายใน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู กรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครอง ในสถานศึกษาที่เป็นสนามวิจัย แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ หลักฐานร่องรอยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประเมินภายในของสถานศึกษาที่เป็นสนามวิจัยทั้ง 2 แห่ง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ดำเนินการ พัฒนาโดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐาน การกำหนดกรอบมาตรฐานการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสมรรถภาพการประเมินภายในของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ดำเนินการดังนี้ 1) เลือกสนามวิจัย 2) ติดต่อขอความร่วมมือเพื่อดำเนินการวิจัย 3) นำหนังสือราชการขอเก็บรวบรวมข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย 4) ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ ด้วยการแนะนำตนเองตามสถานภาพและบทบาทแบบเปิดเผย และ 5) เริ่มดำเนินการวิจัย ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้ แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลด้านบุคคล ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายในของสถานศึกษาแต่ละแห่ง แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศ รายงานการประเมินคุณภาพภายใน รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก เอกสารหรือร่องรอยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตและจดบันทึก เก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายในด้วยแบบประเมินตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน

ดำเนินการดังนี้ 1) ประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน 3) ดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ บันทึกการประชุม คู่มือการประเมินภายใน โครงการ/กิจกรรม บันทึกพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม แผนพัฒนากลยุทธ์ แผนประเมินความสำเร็จ แหล่งข้อมูลด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมกรรมเข้าร่วมกิจกรรม บันทึกผลการทำกิจกรรมสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และตรวจสอบเอกสาร หลักฐาน ข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายในก่อนและหลังการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน

ดำเนินการดังนี้ 1) ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตอบแบบวัดการรับรู้ต่อความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายใน ภายหลังกดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน 2) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดการรับรู้ต่อความรู้ความเข้าใจและแบบวัดเจตคติต่อการประเมินภายใน วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายใน ก่อนและหลังการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน โดยการวิเคราะห์ค่า Willcoxon matched – pairs signed rank test

3.2 การประเมินการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินภายใน

ในระหว่างดำเนินการและภายหลังกดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินภายใน แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตการมีส่วนร่วม และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินภายใน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.3 การประเมินคุณภาพการดำเนินงานเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน

หลังกดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับคุณภาพของการดำเนินงาน ในมิติต่อไปนี้ 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล และ 5) ความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.4 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน

ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหา อุปสรรคในการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรายงานปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เครื่องมือ คือ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรคในการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

4. สังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดำเนินการดังนี้ 1) สังเคราะห์กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ฝึกทักษะการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการประเมินภายในให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) สังเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการดำเนินงานในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสนามวิจัยทั้ง 2 แห่ง จนได้ร่างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน 3) นำร่างรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ไปประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาความเหมาะสมพร้อมกำหนดรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปและกำหนดรายละเอียดใน

การดำเนินงาน แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ บันทึกการประชุม บันทึกสรุปผลการดำเนินงาน รูปแบบและคู่มือการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน แหล่งข้อมูลด้านบุคคล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน โดยนำข้อมูลกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานและสมรรถภาพการประเมินภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายใน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายในมีความรู้ความเข้าใจต่อการประเมินภายใน มีเจตคติต่อการประเมินภายในและมีส่วนร่วมในการประเมินภายในที่แตกต่างกัน จึงทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีผลการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกแตกต่างกัน

2. กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินเสริมพลัง โดยใช้วิธีการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินมากำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูล (Taking stock) เป็นการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานประเมินภายในของสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการในลักษณะระดมสมอง การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การตรวจสอบร่องรอยการทำงาน การให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก การจูงใจและการเสริมแรง บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ให้ข้อมูลสะท้อนผลการดำเนินงาน วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย วิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วม บทบาทนักวิจัย ได้แก่ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก ให้การส่งเสริม สนับสนุน

2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (Setting goals) เป็นการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย กลยุทธ์ที่ใช้พัฒนางาน ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการระดมสมอง การศึกษาเอกสาร การตรวจสอบผลงานเชิงประจักษ์ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก การจูงใจ การเสริมแรง บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ร่วมแสดงความคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของปัญหา วางแผนการพัฒนา ระบุความต้องการในการพัฒนางาน เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม สร้างข้อสรุปร่วมกับกลุ่ม บทบาทนักวิจัย ได้แก่ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก สนับสนุนความคิดเห็น กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (Developing strategies) เป็นการคัดเลือกแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนด นำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ กลยุทธ์ที่ใช้ ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การมีส่วนร่วม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก การเสริมแรง การให้ขวัญและกำลังใจ การนิเทศ กำกับติดตาม การดำเนินงาน การจัดนิทรรศการแสดงผลการปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลงาน บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ระดมสมองหาแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ กำหนดแผนพัฒนากลยุทธ์ กำหนดกิจกรรม กลยุทธ์ ร่องรอยความสำเร็จ ระยะเวลาและผู้รับผิดชอบ เข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด บทบาทนักวิจัย ได้แก่ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก ให้การส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ฝึกอบรมให้ความรู้

4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (Documenting progress) เป็นการพิจารณาหลักฐาน เอกสาร ร่องรอยการทำงานที่แสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงาน กลยุทธ์ที่ใช้ ได้แก่ การประชุม

สะท้อนผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินภายใน การนิเทศ กำกับ ติดตามการทำงาน การจัดนิทรรศการ แสดงผลงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ บทบาทผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ กำหนดกิจกรรม ตัวบ่งชี้ผลสำเร็จ วิธีเก็บรวบรวม ข้อมูล แหล่งข้อมูล แนวทางการประเมินความสำเร็จ ให้ข้อมูลสะท้อนผลการดำเนินงาน ประเมินคุณภาพของกระบวนการดำเนินงาน บทบาทของนักวิจัย ได้แก่ เป็นผู้ชี้แนะอำนวยความสะดวก เก็บรวบรวมข้อมูล สังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อมูล หลักฐาน ร่องรอยการปฏิบัติงาน จัดกระทำข้อมูล รายงานผลและสะท้อนผลการประเมิน แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปรากฏผลดังนี้

1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประเมินภายในหลังการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสูงกว่าก่อนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ทั้งในภาพรวมและในรายสถานศึกษา

2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินภายในเพิ่มขึ้น สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

3) ผลการประเมินคุณภาพการดำเนินงานเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน

4) ปัญหา อุปสรรคในการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง บางกิจกรรมใช้ระยะเวลาในการพัฒนานาน เห็นผลช้า ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนางานมีจำกัด

4. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างความตระหนักถึงคุณค่าการประเมินคุณภาพภายใน วางแผนเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการประเมินภายใน ประกอบด้วย 1) กำหนดกิจกรรมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องบรรลุตามแผนงานที่วางไว้ 3) กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานตามความต้องการของสถานศึกษา 4) กำหนดร่องรอย หลักฐานที่แสดงความสำเร็จในการดำเนินงาน 5) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน โดยระยะเวลาที่เหมาะสมในการวางแผนการดำเนินงาน คือ ก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ในแต่ละปีการศึกษา 6) กำหนดผู้รับผิดชอบ ผู้ทำหน้าที่หลักในการวางแผนการดำเนินงาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานประเมินภายใน และคณะครู ดำเนินการวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เป็นการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาความสามารถในการประเมินภายในให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) กำหนดกิจกรรมเพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนากลยุทธ์ 2) กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน คือ มีแผนการดำเนินงานและดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ 3) กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน 4) กำหนดร่องรอยความสำเร็จ 5) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการสามารถดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในได้ตลอดปีการศึกษา 6) กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานเพื่อนำผลมาปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) กำหนดกิจกรรม คือ การกำหนดแผน การประเมินความสำเร็จ เก็บรวบรวมข้อมูล จัดกระทำข้อมูล และรายงานผลแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ คือ สถานศึกษามีแผนการประเมินความสำเร็จ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินภายใน และมีส่วนร่วมดำเนินการประเมินภายใน กระบวนการดำเนินงานมีคุณภาพ 3) กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน 4) ระบุร่องรอยความสำเร็จ 5) ระยะเวลาในการดำเนินการ ได้แก่ การประเมินผลการวางแผนการดำเนินงาน ใช้เวลาเมื่อต้นปีการศึกษา การประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ประเมินได้ตลอดระยะเวลาที่เริ่มดำเนินการพัฒนางาน การประเมินสรุปผล การดำเนินงาน ดำเนินการประเมินเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมิน 6) ผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินงาน หน้าที่หลักเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานประเมินภายใน ครูที่รับผิดชอบในกิจกรรมที่กำหนดไว้ ภายใต้การกำกับ ติดตามจากคณะกรรมการสถานศึกษา

อภิปรายผล

1. สถานศึกษาดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายในมีความสามารถในการประเมินภายในที่แตกต่างกัน ทำให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีผลการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ถึงแม้สถานศึกษาจะมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานประเมินภายใน แต่ด้วยสภาพบริบทและความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีความแตกต่างหลากหลาย จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการประเมินภายใน และทำให้มีผลการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกแตกต่างกัน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ซาคริต ชมชื่น (2547) สุวิมล ว่องวานิช (2543) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูและจำนวนครู ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของการประเมินผลภายใน คือ ความรู้ความเข้าใจในการประเมินภายใน การทำงานเป็นทีม การทำการประเมินภายในอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและสมรรถภาพการประเมินภายในของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อใช้วางแผนดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในให้กับสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

2. กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินเสริมพลัง คือ 1) การรวบรวมข้อมูล 2) การกำหนดเป้าหมาย ที่ต้องการบรรลุ 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน แต่ละขั้นตอนประยุกต์วิธีการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการดำเนินงาน เน้นบทบาทการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวคิดการประเมินเสริมพลังมุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายใน ให้มีส่วนร่วมดำเนินงาน จนเกิดความรู้ความเข้าใจในการประเมินภายใน และสามารถดำเนินการประเมินภายในได้ด้วยตนเอง (Fetterman, 1994 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ อำนวยความสะดวกและสร้างพลังการประเมินร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแนวคิดการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมิน เป็นการพัฒนาบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กร ให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประเมิน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการประเมิน (Preskill & Bolye, 2008; Taut, 2007) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤติยา วงศ์ก้อม (2547) สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร (2549) และ ชนม์ชรินทร์ วรอินทร์ (2549) ที่ได้ทำการวิจัย

โดยประยุกต์แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ผลการวิจัยพบว่า การประเมินแบบเสริมพลังสามารถทำให้ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

3. ผลการประเมินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติต่อการประเมิน และมีส่วนร่วมในการประเมินภายในเพิ่มขึ้น การดำเนินงานมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในกระบวนการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการดำเนินงานมุ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้ร่วมกันในการประเมินภายใน กำหนดแผนการดำเนินงานและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการดำเนินงานเกิดจากสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาที่จะพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในให้มีประสิทธิภาพ และประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินอย่างหลากหลาย จึงทำให้การดำเนินงานในครั้งนี้มีคุณภาพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน เนื่องจาก การเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในวิธีการดำเนินงาน ได้รับคำแนะนำและการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เรียนรู้การประเมินภายในผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีเสรีภาพทางการคิด สามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมดำเนินงานประเมินภายในตามบทบาทหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการประเมินภายในได้ชัดเจนขึ้น มีทักษะในการประเมินและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการประเมินภายใน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการดำเนินงานในครั้งนี้สามารถเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ให้กับสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Amo and Cousins (2007) ที่กล่าวว่าการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับสังคม โดยเฉพาะช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการประเมิน ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการประเมิน และฝึกทักษะการประเมินให้กับบุคคลได้เกิดการเรียนรู้ที่จะดำเนินการประเมินได้ด้วยตนเอง

4. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน 2) การดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน และ 3) การประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน สังเคราะห์ได้จากดำเนินการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในให้กับสถานศึกษาที่มีความแตกต่างในด้านบริบท ความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คุณภาพการประเมินภายใน และผลการประเมินคุณภาพภายนอก นำเสนอเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการประเมินภายในให้กับสถานศึกษาได้นำไปประยุกต์เพื่อพัฒนาคุณภาพการประเมินภายใน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2554) ซึ่งได้นำเสนอระบบและขั้นตอนการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษา ดังนี้ มีการเตรียมความพร้อม การวางแผนการทำงาน การดำเนินงานตามแผน รวมทั้งมีการประเมิน ตรวจสอบ ปรับปรุงผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาทุกแห่งประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน สามารถพัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินภายใน มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินและมีส่วนร่วมในการประเมินภายใน ดังนั้น ผู้ที่จะนำไปใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบและกระบวนการดำเนินงานให้ชัดเจน ก่อนนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการประเมินภายในให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาที่จะนำรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในไปใช้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย สามารถปรับลดหรือขยายกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะกับบริบทของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากจำนวนบุคลากรและแหล่งทรัพยากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

4. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการประเมินภายในสำหรับสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุนการทำงานเป็นทีม รวมทั้งจัดหาสื่อ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างเหมาะสม

5. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน ประยุกต์แนวความคิดการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินและการประเมินเสริมพลังเป็นกระบวนการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการประเมินภายในให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้ที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้ควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนการประเมินเสริมพลัง บทบาทของผู้ประเมินเสริมพลัง และวิธีการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมิน เพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยนี้ยังขาดหลักฐานสนับสนุนประเด็นความคงอยู่ของกระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน และการขยายกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น ศึกษานิเทศก์ฝ่ายงานประกันคุณภาพ หน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้น จึงควรทำการวิจัยเพื่อขยายรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายใน โดยเพิ่มกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินภายใน รวมทั้งมีรูปแบบการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการประเมินภายใน

2. จากผลการวิจัยทำให้พบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการประเมินภายในของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เช่น คุณลักษณะของครู คุณลักษณะผู้เรียน ความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้ งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสมการโครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อตรวจสอบและยืนยันตัวแปรที่พบจากผลการวิจัยนี้

3. ควรมีการนำรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถภาพการประเมินภายในไปใช้กับสถานศึกษาสังกัดอื่น เพื่อยืนยันการนำผลวิจัยไปใช้ในปรากฏการณ์ที่มีความแตกต่าง หลากหลายได้อย่างแท้จริง

4. เนื่องจากข้อจำกัดในงานวิจัยนี้คือ ไม่สามารถสร้างเครื่องมือเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในการประเมินภายในของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายได้โดยพร้อมกัน ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือเพื่อวัดความสามารถในการประเมินภายในให้กับสถานศึกษาได้นำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

กฤติยา วงศ์ก้อม. (2547). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการประเมินผลการประเมินตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังอำนาจ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนม์ชกรณ วรอินทร์. (2549). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประเมินแบบเสริมพลัง. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชาคริต ชมชื่น. (2547). การวิจัยรูปแบบการเสริมสร้างประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน. รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก สมศ. วันที่ค้นข้อมูล 13 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/Research/support.php>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร. (2549). การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบเสริมพลังสำหรับการประเมินระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบประเมินผลภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พี.วี.ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- Amo, C., & Cousins, J. B. (2007). Going through the Process: An Examination of the Operationalization of Process Use in Empirical Research on Evaluation. *New Directions for Evaluation*, 116, Winter, 5-24.
- Preskill, H. & Boyle S. (2008). A Multidisciplinary Model of Evaluation Capacity Building. *American Journal of Evaluation*, 29(4), 443-459.
- Taut, S. (2007). Studying Self-Evaluation Capacity Building in a Large International Development. *Organization American Journal of Evaluation*, 28(1), 45-59.